

Min tro och kyrkans tro

»Vad tror kyrkan? Vad är kristen tro?» När sökare ställer de frågorna möts de i dagens kyrka ofta av en speglade motfråga: »Vad tror du själv?»

Vår tid betonar gärna individen och subjektet. Tyckande hyllas mer än fakta. Det subjektiva betonas mer än det objektiva. Hur det känns och tycks och upplevs framhävs mer än lära, fakta och undervisning. Ett aktuellt och allvarligt exempel är de växande konspirationsteorierna som Qanon-rörelsen. Mot alla fakta läggs pussel av florerande fördomar, suspekta skrifter som Sions vises protokoll och gamla vanföreställningar. Fakta och saklighet misstros. Kunskap och objektivitet ses som maktens förtryckande redskap.

Så sker också i trons frågor – vilka tycks ha hamnat på tyckandets stora allmänning. Var och en blir sin egen troskälla och tros lärare.

Personliga vittnesbörd är viktiga. Att vi delar den kristna trons erfarenhet med varandra är väsentligt. Men någonting händer när allt som sägs väger lika tungt på åsiktsvågen. Vad den ena säger är lika gott som vad den andra menar. Men är det så? Är alla påståenden och utläggningar likvärdiga? Finns det något som kan kallas rätt lära, ortodoxi, till skillnad från andra utläggningar som är villfarelser, som inte är rätt utan falsk lära? Och hur skiljer man det ena från det andra? För liksom det finns allt fler villfarelser om hur vår verklighet ser ut, så finns det villfarelser i den kristna tron.

Klassisk teologi skiljer på vad kyrkan tror och vad den enskilde tror, på *fides quae* och *fides qua*. Det första *fides* avser trons innehåll, att Fadern är Skaparen, Sonen Frälsaren och den helige Ande Herren och livgivaren. Det andra *fides* handlar om den tro med vilken den enskilda omfattar trons innehåll – *fides quae* är Kyrkans tro och *fides qua* min tro. Minsta eftertanke säger att det första *fides* är mycket större än det andra. Kyrkans gemensamma tro är större, rikare, djupare än den enskildes.

I de lutherska kyrkorna har, i varje fall under tidigare århundraden, Bibeln lyfts fram som normerande för kyrkan och den enskilda troende. Om man kunde stödja sin mening på ett eller flera bibelställen hade den större tyngd. Skriften *allena, sola Scriptura* har då varit ett slagord.

Men Bibeln har inte samma ställning som förr. Om ett bibelsammanhang känns främmande eller uttrycker åsikter som man själv inte delar, så blir gärna reaktionen att Bibeln måste tolkas så att den förstås i vår tid. Exempelen är många på hur tydliga bibelsammanhang hamnat på historiens skräphög då de ansetts höra till en förgången tid. Hellre än att hänvisa till den heliga skrift och kyrkans tradition så talar man ofta om kyrkans »ordning». För någon ordning vill man ha, om än inte biblisk och katolsk/allmänkyrklig.

Men frågan kvarstår: Hur kan man skilja kyrkans tro från alla mer eller mindre fantasifulla teologier som presenteras gång efter annan? Den ena dagen sägs att profeten Muhammed kan jämföras med de bibliska profeterna. Nästa dag att det är ett patriarkalt förtryck att be som Jesus lärde: Vår Fader, som är i himmelen. Eller så talas det om Moder Jord på ett sätt som liknar animismen och romantikens tanke om naturen som besjälad.

Dessa olika teologier förses vanligen med ett prefix: befrielse-teologi, ekoteologi, klimat-teologi, feministteologi, hbtqi-teologi ...

Trendteologier har alltid funnits. Men de är just trender, förtvivlade försök att anpassa teologin enligt de tankar, teorier, åsikter som grasserar i samtiden. I trettioalets Tyskland smög sig führerdyrkan och naturmystik in i teologin i den dominerande protestantiska riktningen, Deutsche Christen. Sextio- och sjuttioalets blev vänsterteologins epok medan det i vår egen tid är andra teorier som dominerar, som genusfrågor, könsidentitet och det

inklusive språket. För teologiska dagsländor kan uppenbarligen flyga åt både det ena och det andra hållet.

Hur hittar man då rätt bland alla kontextuella och samtida teologier? Hur vet man om de inte bara är författarens egen tro utan även Kyrkans tro? Den samtida teologin söker sällan efter trons kontinuitet genom tiderna. Tidigare teologer och teologier ses som fångna i sin tids i dag föråldrade tankemönster. Fast favoritfrasen som ibland felaktigt tillskrivs Luther – *ecclesia semper reformanda est* – får inte så sällan legitimera ett teologiskt kameleontbeteende. Men när bibeltolkningen plagierar samtidens åsikter och värderingar är det fara å färde. Då må varningsklockorna ringa i vartenda kyrktorn. Högljutt. För att varna och väcka.

Vad det ytterst handlar om är att människan hellre vill anpassa Gud – och teologin – efter sin vilja än att anpassa sig själv och sin vilja efter Gud. Så blir Gud människans avbild, inte människan Guds.

Lundateologen Bengt Hägglund (1920–2015) sysslade i flera av sina böcker med frågan om kontinuiteten mellan dagens förkunnelse och den tro som apostlarna förkunnade. I sin forskning fann han en trosregel, *regula fidei*, en autentisk tradition eller ett trons mönster som beskriver Kyrkans tro. Hit hör de tre fornkyrkliga trosbekännelserna, den apostoliska, den nicenska och den athansianska, vilka alla är erkända bekännelsesdokument i Svenska kyrkan.

Grundläggande i trosbekännelserna är att Gud är treenig – Fader, Son och helig Ande. Vidare att Jesus Kristus är sann Gud och sann människa. I dessa dogmer ryms vad kyrkan tror om skapelse och frälsning, om syndens grymma verklighet och om nådens evangelium.

Men det är också i förhållande till dessa grunder man möter många villfarelser, inte minst i dag. Som att man ifrågasätter Jesu gudom eller gör honom androgyn, till en *hen*, för att stödja dagens queertänkande. Eller undviker de bibliska begreppen Fadern och Sonen för att endast använda de avpersonifierade Skaparen och Försonaren, begrepp som är alldeles rätt och riktiga men nu av fel skäl. Eller devalverar Jesus Kristus som den ende, unike Frälsaren till att vara en väg bland många till Gud. Eller omtolkar ormen i paradiset till att uppfattas som en god röst, vilken manar Eva till att äta av kunskapens träd för att bli fri från okunskapen.

Höjden och bredden och djupet i trons hemligheter och den allmänliga kyrkans dogmer kan ingen helt och hållet omfatta. Kyrkans tro är större än vad ens de främsta teologer förmått formulera. Grunden för kyrkans tro är att den hör ihop med vad apostlarna lärde. Därför har kyrkan en förpliktelse till denna tidlösa apostoliska tro, denna *regula fidei* – trosregel – att göra den pedagogiskt tillgänglig och begriplig i vår tid. Inte omforma utan omformulera, inte svara sökaren »vad tror du själv» utan svara vad kyrkan tror. Kyrkan ska kunna ge besked när någon frågar. Klara besked och genomtänkta förklaringar strider inte mot lyhörddhet och goda samtal, utan är tvärtom en god utgångspunkt för detta. Där kyrkans bekännelse är stark och tydlig, dit strömmar människor.